

# Ebeveyn Tutumları ile Okul Öncesi Çocukların Sosyal Değer Kazanımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi \*

## Examining the Relationship Between Parental Attitudes and Preschool Children's Social Value Acquisition \*\*

Neslihan YURT, Sorumlu Yazar, Yüksek Lisans Öğrencisi | Corresponding Author, Master Degree Student.

Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Disiplinlerarası Etik Anabilim Dalı, | Karabük University, The Institute of Graduate Studies, Ethical Values (Interdisciplinary), Karabük / Türkiye.

neslihann\_78@hotmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5184-7066>

Arzu ÖZYÜREK, Profesör | Professor

Karabük Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, | Karabük University, Faculty of Health Sciences, Department of Child Development, Karabük / Türkiye.

a.ozyurek@karabuk.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-3083-7202>

ISSN: 1303-880X

e-ISSN: 2667-7504

<http://ded.dem.org.tr>

### Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received Date: 06.02.2023

Kabul Tarihi / Accepted Date: 19.06.2023

Yayın Tarihi / Published Date: 25.06.2023

Lisans / Licence: CC BY-NC-4.0.

Tr/En: Tr

**Atıf/Citation:** Yurt, N. & Özyürek, A. (2023). Ebeveyn Tutumları ile Okul Öncesi Çocukların Sosyal Değer Kazanımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 21 (45), 129-150  
<https://doi.org/ded.1248344>

**Yazar Katkıları / Author Contributions:**  
YURT, N. (%50), ÖZYÜREK, A. (%50)

**Çıkar Çatışması / Competing Interests:**  
Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan ederler. / The authors declare that they have no competing interests.

\* Bu çalışma, Prof. Dr. Arzu Özyürek danışmanlığında Neslihan Yurt tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

\*\* This study is derived from the master's thesis prepared by Neslihan Yurt under the supervision of Professor Arzu Özyürek.

**Öz:** Bu çalışmada, ebeveyn tutumlarının okul öncesi çocuklarının sosyal değer kazanımlarına etkisi incelenmiştir. İlişkisel tarama modelinde gerçekleştirilen çalışmada, çalışma grubunu okul öncesi kurumlarında eğitimini sürdüren 210 çocuk ve bu çocukların anneleri (n=210) oluşturmaktadır. Çocuklara ilişkin veriler bireysel olarak ölçeğin uygulanmasıyla, anne-babalara ilişkin veriler ise annelere uygulanan ölçeklerle toplanmıştır. Veri toplamada Anne-Baba Tutum Ölçeği, Eşlerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Değerlendirme Ölçeği ve Okul Öncesi Sosyal Değer Kazanımı Ölçeğinden yararlanılmıştır. Veriler Pearson Korrelasyon Katsayısı ve regresyon analiziyle incelenmiştir. Araştırma neticesinde, annelerin demokratik tutumu arttıkça çocukların iş birliği değeri kazanımının arttığı belirlenmiştir. Babaların aşırı hoşgörölü tutumu arttıkça çocukların sorumluluk değeri ve genel olarak sosyal değer kazanımlarının, demokratik tutumu arttıkça çocukların nezaket değeri kazanımlarının arttığı bulunmuştur. Anne tutumlarının çocukların sosyal değer kazanımını yordamadığı, fakat babaların çocuklarına yönelik tutumları ve özellikle aşırı hoşgörölü tutumlarının çocukların sosyal değer kazanımını yordadığı bulunmuştur. Çalışmadan elde edilen sonuçlar alan yazın verileri ile tartışılarak anne-babalara, öğretmen ve araştırmacılara öneriler geliştirilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Anne-Baba Tutumu, Okul Öncesi Dönem, Değer, Sosyal Değer Kazanımı.

**Abstract:** In this study, the effect of parental attitudes on the social value acquisition of preschool children was examined. In the study conducted using the relational screening model, the study group consisted of 210 children attending pre-school education institution and their mothers (n=210). Data on the children were collected by applying the scale individually, and data on the parents were collected by the scales applied to the mothers. In data collection Parental Attitude Scale, Assessment of Parenting Attitudes of Couples Scale and Preschool Social Value Acquisition Scale were used. Pearson correlation coefficient and regression analysis was used in the analysis of the data. As a result of the research, it was determined that as the democratic attitude of the mothers increased, the acquisition of the cooperation value of the children increased. It was found that as the fathers' over-tolerant attitude increased, the children's responsibility value and social value acquisition in general increased, and the children's kindness value acquisition increased as their democratic attitude increased. It was found that mother's attitudes did not predict children's social value acquisition, but fathers' attitudes towards their children, and especially

their over-tolerant attitudes, predicted children's social value acquisition. The results obtained from the study were discussed with the existing literature and suggestions were developed for parents, teachers and researchers.

**Keywords:** Parental Attitude, Preschool Period, Value, Social Appreciation.

(The Extended Abstract is at the end of the article)

## **Giriş**

Değerler, bireyin hayatında neyin önemli olduğunu gösteren olgulardır ve her birey farklı düzeylerde öneme sahip başarı, yardımseverlik, güven vb. çok sayıda değere sahiptir. Bir kişi için önemli olan bir değer başkası için önemli olmayabilir (Schwartz, 2012). Değer bir milletin sosyal, kültürel, bilimsel, ekonomik olarak sahip olduğu maddi, manevi değerlerin tümü olarak ele alınmaktadır (TDK, 2022). Değer, arzuların elde edilebilir veya elde edilemez olmasıyla ilgili inanç, tavır olarak da açıklanmaktadır (Güngör, 1993). Rokeach (1973) ise değer kavramını toplumsal ya da bireysel olarak, varoluşun sebebinin veya belli davranışların aksi yöndeakilere göre istenme durumuyla ilgili yerleşik inanç olarak ifade etmiştir. Değer, soyut bir kavramdır ve sosyal bir varlık olan insanın yaşamını yakından ilgilendirmektedir.

Toplumda bir arada yaşamının gereği olarak insanların kültürel ve ahlaki bir takım ilke ve kurallara uyması beklenir. Toplumun kurallarını benimsemek, diğerleriyle uyumlu bir yaşam ve dayanışma sağlar (Yalar ve Yanpar Yelken, 2011). Bu uyumun sağlanmasında, değerlerin önemi olduğu söylenebilir. Bazı kaynaklarda temel olarak alınan değerler; sevgi, sorumluluk, saygı, iyilik ve hoşgörü, özgüven, yardımlaşma-işbirliği, dürüstlük ve barıştır (Akto ve Akto, 2020; Ömeroğlu ve Sapsağlam, 2016; Pighin, 2005; Topaçvd., 2020). Erken yaşlardan itibaren aile içinde edinilmeye başlanan sevgi, saygı, farklılıkları kabul etme gibi değerlerin özgür iradenin geliştiği, keşfetme ve araştırma arzularının yoğun olduğu okul öncesi çağından itibaren öğretilmesi önem taşımaktadır (Balıkcı, 2016; Berkowitz ve Bier, 2005). Erken çocukluk eğitiminde, çocuğun sosyal bakımdan gelişmesi, bulunduğu ortama uyum sağlaması gereklidir (Seven, 2007). Fakat çocuğun sağlıklı olarak büyümesi ve bütünsel gelişimini sürdürmesi, sağlıklı ilişki örneklerini gördüğü sevgi dolu yaklaşıma, tutarlı davranış ve olumlu tutum örneklerine bağlıdır (Özyürek ve Tezel Şahin, 2005). Sağlıklı iletişim kurma, kuralları öğrenme, sorumluluk sahibi olma, yardımlaşma ve iş birliği gibi değerlerin kazanımı aile ortamında başlayıp şekillenmekte-

dir (Doğan, 2018; Kirschenbaum, 2000). Bu nedenle, çocuklukta sosyal değer kazandırma ve benimsetme konusunda ailelere büyük görevler düşmektedir.

Çocuklara değerlerin kazandırılmasında, ailelerin kendi değer yargılarını dikte etmeden ve baskı altında bırakmadan çocukların kendi değer yargılarını geliştirebilmeleri için saygı duymaları gerekmektedir (Lee vd.,2007; Maboçoğlu, 1998). Aile içindeki saygı ve güvene dayalı ilişkiler yerine suçlama, yargılama ve utandırma gibi davranışlar çocukların güven duygularının sarsılmasına ve kendilerini yetersiz hissetmelerine sebep olabilir (Bronfenbrenner ve Morris, 1998; Mahoney ve MacDonald, 2004; Yavuzer, 1999). Çocukların değer kazanımında, anne-babaların kararlı duruşları, olumlu davranışları pekiştirmeleri ve demokratik tutum sergilemelerinin önemli anne-baba tutumu özelliklerinden olduğu görülmektedir (Oktay, 2007; Pike, 1989). Demokratik tutumla ilgi ve şefkatle yetiştirilen çocukların toplumda kabul görme ve iyi ilişkiler kurma eğilimleri yüksektir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2015). Bu çocuklar kurallara uyar ve kendilerine güvenirlir, dengeli davranışlar sergilerler ve problemleriyle başa çıkabilirler (Atalay ve Özyürek, 2020), sorumluluk duyguları gelişmiştir, bireysel olarak kendi başına iş yapabilecek cesaretleri vardır, kararlarının arkasında durur ve her açıdan dengeli ve sağlıklı sosyal bir birey olarak yetişirler (Schaffer ve Digeronimo, 2009). İlgisiz anne-baba tutumu sevgi ve ilgi gösterme konusunda çocukların ihtiyaçlarına karşı kayıtsız kalan, iletişimin çok az olduğu, yalnız kalan çocukların ebeveynlerini kapsamaktadır. Bu tutumun sonucunda sosyal yönden yetersiz, öz denetim eksikliği olan bireyler yetişebilir. Aşırı koruyucu anne-baba tutumunda, çocuğun üzerine çok fazla titreme, sürekli kontrol etme ve problemleri çocuğun yerine çözme davranışları görülmektedir (Kalaylı vd., 2023). Bu tutumla yetiştirilen çocukların bağımlı bir kişilik geliştirdiği, güvensizlik duygusunu yoğun bir şekilde yaşadıkları, hassas bir yapıya sahip oldukları, özbakım becerilerinde geri kaldıkları ve kendini çok fazla önemseyen, karşındakine saygı duymayan bireyler oldukları görülmektedir (Muris vd., 2000). Tutarsız ve dengesiz tutum ebeveynlerin söz ve davranışlarında, kararlarında farklılıklar olmasıdır. Kararlarında tutarsızlıklar olan ebeveynler birbirlerini olumsuz eleştirir, çocuklarına zıt tepkiler sergiler (Yavuzer, 2019), öncelikle çocuğa sakince söylemek işe yaramıyorsa bağırarak yaptırmaya çalışır, bunda da çözüm bulunmazsa şiddet uygulamaya başlarlar. Bu tutarsızlıklara anlam veremeyen çocuklarda zamanla özgüven duygusu zedelenmektedir (Bee, 2009; Weilburger, 2009). Aşırı hoşgörülü tutum ile sınırları konmamış ve her istediği yapılmış çocuklar kendilerini, duygularını ifade etmekte zorlanır ve problemlerle başa çıkamazlar (Darling, 1999). Baskıcı ve otoriter tutumda verilen görevlerin,

sorumlulukların sorgusuzca yerine getirilmesi beklenir, düşmanca sözel eleştiri ve psikolojik kontrol vardır (Demiriz ve Öğretir, 2007). Sonunda ceza olduğunu bilen çocuk kabullenmeyi ve korkuyu öğrenir, kendi düşüncelerini açıklayamaz ve saldırgan davranışlar sergileyebilir (Feshbach, 1975; Weilburger, 2009).

Alan yazında anne-baba tutumları ile sosyal değer kazanımı arasındaki ilişkiyi ve farklı değişkenlerden etkilenme durumunu inceleyen araştırmalar bulunmaktadır. Aydoğdu ve Dilekmen (2016), Sak vd.,(2015), Tezel Şahin ve Özyürek (2008), Uyanık Balat (2007) ebeveyn tutumlarını farklı değişkenlere göre, Özyürek vd., (2020) yaşanan ülkeye göre inceleyerek anne ve babaların kişisel veya aileye ilişkin bazı değişkenlere göre farklılıklar gösterdiğini ortaya koymuşlardır. Derman ve Başal (2013) okul öncesi çocuklardaki davranış problemlerinin, Öztürk ve Özyürek (2018) ise öz düzenleme becerilerinin ebeveyn tutumlarıyla ilişkili olabileceğini belirlemişlerdir. Arıcı ve Bartan (2020), annelerin okul öncesi çocuklarının değerleri kazanımını önemli gördükleri, bunun için farklı yöntemlerden yararlandıkları, fakat bazı değerleri kazandırmada sorun yaşadıklarını saptamışlardır. Sümer vd.,(2010) aşırı baskıcı, koruyucu vb. ebeveyn tutumlarının çocuklar üzerinde olumsuz etkisinin, demokratik tutumun ise olumlu etkisinin araştırmalarla ortaya konduğunu belirtmişlerdir. Yılmaz ve Büyükcebeci (2019) helikopter ebeveynlik davranışlarının temel yaşam becerileri üzerinde olumsuz, fakat iyimserlik üzerinde olumlu sonuçları olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu çalışmalarda ebeveyn tutumlarının çocukların akademik başarı, öz yeterlilik, öz düzenleme, sosyal beceri, psikolojik durum, davranış problemleri, televizyon izleme sıklığı ve çocukların okul öncesi eğitimden faydalanma durumu gibi değişkenler üzerinde farklı etkileri olduğu ortaya konmuş olmasına rağmen sosyal değer kazanımını etik değerler kapsamında ele alarak ebeveyn tutumlarıyla ilişkisini araştıran ve yaş grubu olarak okul öncesi dönemi inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada, anne-baba tutumlarıyla okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri kazanımları arasındaki ilişkinin ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Anne ve baba tutumları ile çocukların sosyal değer kazanımları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Annelerin çocuk yetiştirme tutumları, çocukların sosyal değer kazanımlarını yordamakta mıdır?
- Babaların çocuk yetiştirme tutumları, çocukların sosyal değer kazanımlarını yordamakta mıdır?

## **Yöntem**

### **Araştırmanın Modeli**

Araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Anne-baba tutumları ile okul öncesi çocukların değer kazanımı arasındaki ilişki araştırıldığından ilişkisel tarama modelindedir (Karasar, 2005). İlişkisel taramada, değişkenler arası ilişki belirlenmeye ve olası sonuçları tahmin edilmeye, istatistik testlerle değişkenler arası ilişki düzeyi ölçülmeye çalışılır (Metin, 2014).

### **Çalışma Grubu**

Çalışma grubunda, Karabük İli resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 107 erkek, 103 kız çocuk ve bu çocukların anneleri (n=210) yer almıştır. Çalışma grubunda yer alan çocukların %51'i erkek ve %49'u kız; %27,1'i 4 yaş, %43,3'ü 5 yaş ve %29,5'i 6 yaşındadır.

### **Veri Toplama Araçları**

Çalışmada verilerin toplanmasında “Kişisel Bilgi Formu”, “Anne-Baba Tutum Ölçeği-ABTÖ A Formu”, “Eşlerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Değerlendirme Ölçeği-EŞTÖ A Formu” ve “Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanımı Ölçeği-SDKÖ” kullanılmıştır. SDKÖ çocuklara bireysel olarak araştırmacı tarafından uygulanırken ABTÖ ve EŞTÖ çocukların anneleri tarafından doldurulmuştur.

**Kişisel bilgi formu.** Çocuğun yaşı, cinsiyeti, kardeş sayısı, anne-babanın yaşı, öğrenim durumu ve aile yapısı gibi bazı sosyo-demografik bilgilerinin yer aldığı, araştırmacılar tarafından geliştirilen bir formdur.

**ABTÖ- A formu.** Anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmek için Özyürek (2018) tarafından geliştirilmiştir. Toplam 38 madde ve demokratik, baskıcı-otoriter ve aşırı hoşgörölü tutum olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek tamamen katılıyorum-hiç katılmıyorum arasında görüşlerden oluşan 5'li likert tipindedir. Alt boyutlardan alınan puanlar ayrı ayrı değerlendirilmekte, yüksek puan ebeveynin ilgili alt boyuta ilişkin tutumunun daha baskın olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Kapsam geçerliği uzman görüşleriyle sağlanan ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizi uygulanmıştır. Güvenirlik çalışmalarında, Cronbach Alfa değerleri alt boyutlar için sırasıyla 0,84, 0,80 ve 0,72; test-tekrar test için 0,72, 0,80 ve 0,76 olarak bulunmuştur (Özyürek, 2018). Bu çalışmada ise güvenirlilik katsayıları, alt boyutlar için sırasıyla 0,88, 0,70 ve 0,64 bulunmuştur.

**EŞTÖ-A formu.** Eşlerin gözlemlerine dayalı olarak, birbirlerinin çocuk yetiştirme tutumlarını değerlendirdiği, Özyürek (2017) tarafından geliştirilmiş bir ölçektir. Toplam 50 madde ve demokratik, baskıcı-otoriter, aşırı koruyucu ve aşırı hoşgörülü tutum olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek tamamen katılıyorum-hiç katılmıyorum arasında görüşlerden oluşan 5’li likert tipindedir. Kapsam geçerliği uzman görüşleriyle sağlanan ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizi uygulanmıştır. Güvenirlik çalışmalarında, Cronbach alfa değerleri alt boyutlar için sırasıyla 0,98, 0,81, 0,79 ve 0,79 olarak bulunmuştur. Alınan yüksek puan diğer eşin ilgili alt boyutla ilgili çocuk yetiştirme tutumunun daha baskın olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (Özyürek, 2017). Bu çalışmada ise güvenirlilik katsayıları alt boyutlar için sırasıyla 0,88, 0,82, 0,76 ve 0,76 bulunmuştur.

**SDKÖ.** Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların sahip olduğu sosyal değerleri belirlemek amacıyla Atabey ve Ömeroğlu (2016) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin 19 maddesi ve sevgi-hoşgörü, saygı, sorumluluk, iş birliği-yardımlaşma ve nezaket alt boyutları bulunmaktadır. Ölçek kitapçığında yer alan resim çocuğa gösterilerek örnek durum okunur ve çocuğun verilen durumda ne yapılması gerektiğini şıklar arasından tercih etmesi istenir. Ölçeğin KR-20 güvenirlilik katsayıları toplam ölçek için 0,88 ve alt boyutlar için sırasıyla 0,82, 0,85, 0,78, 0,75, 0,83; test tekrar test güvenirlilik katsayıları ölçeğin tümü için 0,95 ve alt boyutlar için sırasıyla 0,92, 0,90, 0,89, 0,89, 0,92 bulunmuştur (Atabey ve Ömeroğlu, 2016).

## Verilerin Toplanması

Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’nun 04.03.2021 tarih ve E-78977401-050.02.04-16045 sayılı Etik Kurulu Kararı ile etik kurul izni alınmıştır. Resmi izinlerin alınması sonrasında verilerin toplanacağı okullarla görüşülerek çalışma hakkında bilgi verilmiş, ABTÖ ve EŞTÖ ile onam formları okul öncesi öğretmenleri aracılığıyla annelere ulaştırılmıştır ve doldurmaları istenmiştir. SDKÖ çocuklara sınıf dışında, dikkati dağıtmayacak bir odada bireysel olarak araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Ölçekte yer alan resimler çocuklara gösterilip ilgili sorular sorulmuş ve çocukların cevapları kaydedilmiştir.

## Verilerin Analizi

Analizler öncesinde normallik dağılımları incelenmiştir. Ölçek puanları Kolmogorov Smirnov anlamlılık değerleri 0,5’in altında bulunduğundan çarpıklık ve

basıklık değerlerine bakılmış, bu değerlerin  $\pm 3$  aralığında olduğu görülmüştür. Örneklemenin 100'den büyük olması durumunda  $\pm 3,29$  eşik değeri kullanılabilir (Mayers, 2013). Histogram grafikleri incelendiğinde tek tepeli yapılar olduğu, Q-Q plot grafiklerinde de dağılımın normale yakın olduğu gözlenmiştir. Normallik dağılımları kişisel değişkenlere göre de incelenmiş ve tüm değişkenlere ilişkin verilerin normal dağılım gösterdiği bulunmuştur. Buna göre verilerin analizinde ABTÖ ve EŞTÖ ile SDKÖ puanları arasındaki ilişkinin incelenmesinde Pearson Korelasyon katsayısı kullanılmış, anne-baba tutumlarının çocukların sosyal becerilerini yordayıp yordamadığının belirlenmesinde Regresyon analizinden yararlanılmış, EŞTÖ ve ABTÖ'nün SDKÖ üzerindeki etkisini belirlemek için regresyon analizi kullanılmıştır.

## Bulgular

Bu başlık altında çalışmanın alt problemlerine göre elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın birinci alt amacı olan anne ve baba tutumları ile çocukların sosyal değer kazanımları arasında anlamlı ilişki olup olmadığına dair analiz sonuçları Tablo 1 ve Tablo 2'de verilmiştir.

**Tablo 1:** Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Çocukların Sosyal Değer Kazanımları Korelasyon Analizi Sonuçları

| SDKÖ          | Demokratik Tutum | Baskıcı ve Otoriter Tutum | Aşırı Hoşgörülü Tutum |
|---------------|------------------|---------------------------|-----------------------|
| Sevgi-Hoşgörü | r 0,070          | 0,006                     | 0,000                 |
|               | p 0,312          | 0,933                     | 1,000                 |
| Saygı         | r -0,117         | 0,021                     | 0,077                 |
|               | p 0,089          | 0,763                     | 0,264                 |
| Sorumluluk    | r -0,071         | 0,076                     | 0,066                 |
|               | p 0,306          | 0,273                     | 0,345                 |
| İş Birliği    | r <b>0,165*</b>  | 0,005                     | -0,070                |
|               | p <b>0,017</b>   | 0,948                     | 0,311                 |
| Nezaket       | r 0,063          | 0,034                     | -0,023                |
|               | p 0,366          | 0,628                     | 0,743                 |
| TOPLAM        | r 0,021          | 0,049                     | 0,027                 |
|               | p 0,759          | 0,482                     | 0,702                 |



Tablo 1'e göre ABTÖ Demokratik Tutum alt boyut puanı ile SDKÖ İşbirliği alt boyut puanları arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır ( $r=0,165$ ;  $p=0,017<0,05$ ). Annelerin ABTÖ Demokratik Tutum alt boyut puanları arttıkça çocukların SDKÖ İş Birliği alt boyut puanları artmaktadır. Buna göre annelerin demokratik tutum göstermeleri ile çocukların iş birliği değerini kazanmaları arasında anlamlı bir ilişki vardır ve annelerin demokratik tutumu arttıkça çocukların iş birliği değeri kazanımı artmaktadır.

**Tablo 2:** Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Çocukların ile Çocukların Sosyal Değer Kazanımları Korelasyon Analizi Sonuçları

| SDKÖ          |   | Demokratik Tutum | Baskıcı ve Otoriter Tutum | Aşırı Koruyucu Tutum | Aşırı Hoşgörülü Tutum |
|---------------|---|------------------|---------------------------|----------------------|-----------------------|
| Sevgi-Hoşgörü | r | 0,095            | -0,038                    | 0,108                | 0,085                 |
|               | p | 0,169            | 0,580                     | 0,118                | 0,219                 |
| Saygı         | r | -0,021           | 0,105                     | -0,015               | 0,084                 |
|               | p | 0,766            | 0,131                     | 0,832                | 0,227                 |
| Sorumluluk    | r | 0,003            | 0,024                     | 0,082                | <b>0,189**</b>        |
|               | p | 0,960            | 0,733                     | 0,234                | <b>0,006</b>          |
| İş Birliği    | r | 0,080            | -0,102                    | 0,062                | 0,037                 |
|               | p | 0,246            | 0,142                     | 0,371                | 0,590                 |
| Nezaket       | r | <b>0,165*</b>    | 0,044                     | 0,133                | 0,004                 |
|               | p | <b>0,017</b>     | 0,529                     | 0,055                | 0,960                 |
| TOPLAM        | r | 0,103            | 0,019                     | 0,124                | <b>0,143*</b>         |
|               | p | 0,136            | 0,787                     | 0,073                | <b>0,039</b>          |

Tablo 2'ye göre SDKÖ toplam puanları ile EŞTÖ Aşırı Hoşgörü Tutum alt boyut puanları ( $r=0,143$ ;  $p=0,039<0,05$ ), EŞTÖ Aşırı Hoşgörü Tutum alt boyut puanları ile SDKÖ Sorumluluk alt boyut puanları ( $r=0,189$ ;  $p=0,006<0,05$ ), EŞTÖ Demokratik Tutum alt boyut puanları ile SDKÖ Nezaket alt boyut puanları ( $r=0,165$ ;  $p=0,017<0,05$ ) arasında pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Babaların Aşırı Hoşgörü Tutum alt boyut puanları arttıkça çocukların SDKÖ Sorumluluk alt boyutu ve toplam puanları, Demokratik Tutum alt boyut puanları arttıkça SDKÖ Nezaket alt boyut puanları artmaktadır. Buna göre babaların aşırı hoşgörü tutumu arttıkça çocukların sorumluluk değeri ve genel olarak sosyal değer kazanımları, demokratik tutumu arttıkça çocukların nezaket değeri kazanımları zayıf bir ilişki dahilinde artmaktadır.

Araştırmanın ikinci alt amacı olan annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının çocukların sosyal değer kazanımlarını yordayıp yordamadığına ilişkin yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

**Tablo 3:** ABTÖ Puanları ile Çocukların SDKÖ Puanları Regresyon Analizi Sonuçları

| Model                                                                                                                             | St. Olmayan Katsayısı |       | St. Kat Sayısı | t      | p     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|-------|----------------|--------|-------|
|                                                                                                                                   | B                     | S     | Beta           |        |       |
| (Sabit)                                                                                                                           | 1,762                 | 0,168 |                | 10,514 | 0,000 |
| <b>Demokratik Tutum</b>                                                                                                           | 0,007                 | 0,031 | 0,016          | 0,229  | 0,819 |
| <b>Baskıcı ve Otoriter Tutum</b>                                                                                                  | 0,018                 | 0,030 | 0,042          | 0,587  | 0,558 |
| <b>Aşırı Hoşgörülü Tutum</b>                                                                                                      | 0,009                 | 0,032 | 0,020          | 0,283  | 0,777 |
| <b>Bağımlı Değişken:</b> SDKÖ Tutumu,<br><b>Düzeltilmiş R</b> <sup>2</sup> =0,003, <b>Durbin Watson:</b> 1,324 F=0,531, Sig=0,467 |                       |       |                |        |       |

Tablo 3'e göre araştırmaya katılanların SDKÖ performansının belirleyicisi olarak ele alınan ABTÖ puanları arasındaki regresyon analizi incelendiğinde, ABTÖ puanlarının SDKÖ puanlarını etkilemesi ile ilgili model anlamlı bulunmamıştır (sig=0,47). Modelin genel açıklayıcılığı 0,003'tür. ABTÖ Demokratik Tutum, Baskıcı ve Otoriter Tutum, Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı bir açıklayıcılığı yoktur. ABTÖ puanlarının SDKÖ puanlarını yordayacağı reddedilmiştir. Sonuç olarak, annelerin çocuk yetiştirme tutumları çocukların sosyal değer kazanımını yordamamaktadır.

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan babaların çocuk yetiştirme tutumlarının çocukların sosyal değer kazanımlarını yordayıp yordamadığına ilişkin yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

**Tablo 4:** EŞTÖ Puanları ile Çocukların SDKÖ Puanları Regresyon Analizi Sonuçları

| Model                                                                                                                             | St. Olmayan Katsayısı |       | St. Kat Sayısı | t     | p     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------|-------|----------------|-------|-------|
|                                                                                                                                   | B                     | S     | Beta           |       |       |
| (Sabit)                                                                                                                           | 1,1490                | 0,164 |                | 9,069 | 0,000 |
| <b>Demokratik Tutum</b>                                                                                                           | 0,038                 | 0,038 | 0,106          | 1,001 | 0,318 |
| <b>Baskıcı ve Otoriter Tutum</b>                                                                                                  | 0,009                 | 0,028 | 0,027          | 0,315 | 0,753 |
| <b>Aşırı Korumacı Tutum</b>                                                                                                       | 0,017                 | 0,35  | 0,046          | 0,475 | 0,636 |
| <b>Aşırı Hoşgörülü Tutum</b>                                                                                                      | 0,051                 | 0,024 | 0,147          | 2,077 | 0,039 |
| <b>Bağımlı Değişken:</b> SDKÖ Tutumu,<br><b>Düzeltilmiş R</b> <sup>2</sup> =0,029, <b>Durbin Watson:</b> 1,289 F=2,030, Sig=0,013 |                       |       |                |       |       |

Tablo 4'e göre araştırmaya katılanların SDKÖ performansının belirleyicisi olarak ele alınan EŞTÖ arasındaki regresyon analizi incelendiğinde, EŞTÖ puanlarının SDKÖ puanlarını etkilemesi ile ilgili model anlamlı bulunmuştur (sig:0,013). Modelin genel açıklayıcılığı 0,029'dur. EŞTÖ Demokratik Tutum, Baskıcı ve Otoriter Tutum, Aşırı Koruyucu Tutum alt boyutlarının istatistiksel olarak anlamlı bir açıklayıcılığı yoktur. EŞTÖ Aşırı Hoşgörülü Tutum alt boyutunun ise SDKÖ açıklayıcılığı, 0,147 dir ( $p=0,039<0,05$ ). EŞTÖ puanlarının SDKÖ puanlarını yordayacağı kabul edilmiştir ( $p=0,013<0,05$ ). Sonuç olarak babaların çocuk yetiştirme tutumları ve özellikle aşırı hoşgörülü tutumu, çocukların sosyal değer kazanımını yordamaktadır.

## **Tartışma, Sonuç ve Öneriler**

Bu çalışmada, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal değer kazanımlarıyla anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Okul öncesi dönem çocukları ve anne-babaları ile yapılan çalışmada, elde edilen sonuçlar alan yazın ışığında tartışılmıştır.

Çalışmada annelerin demokratik çocuk yetiştirme tutumları ile çocukların iş birliği değerini kazanmaları arasında zayıf düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmuş ve annelerin çocuklarına yönelik demokratik tutumu arttıkça çocukların iş birliği değeri kazanımının arttığı belirlenmiştir. Yine babaların aşırı hoşgörülü tutumu arttıkça çocukların sorumluluk değeri ve genel olarak sosyal değer kazanımlarının, demokratik tutumu arttıkça çocukların nezaket değeri kazanımlarının arttığı bulunmuştur. Buna göre aile ortamında demokratik ve hoşgörülü bir ortamın olması, ailede kararların ortak olarak alınması, iş birliği ve nezaket davranışlarının sergilenmesiyle çocuğa model olacak bir ortam oluşturulmasının çocukların sosyal değer kazanımlarını olumlu yönde etkileyeceği söylenebilir. Russell, (1982) çalışmalarında annelerin babalara göre daha demokratik bir tutuma sahip olduklarını bulmuşlardır. Ebeveynlerin ortak bir anlayışla uyguladıkları ebeveyn tutumlarının değer kazanım sürecini etkilediği görülmektedir (Tuzcuoğlu, 2003). Ebeveynlerin görüşlerine göre çocuklarda özgüvenli olma, dürüstlük ve sorumluluk alma gibi değerlere öncelik verildiği görülmektedir (Yaka vd., 2014). Benzer çalışmalarda annelerin görüşlerinin evrensel değerlerin öğretilmesine öncelik verdiği yönünde sonuçlara ulaşılmaktadır (Bulach ve Butler, 2002; Memiş ve Güney Gedik, 2010). Alan yazın tarandığında babaların değer kazanımı üzerinde etkisini ya da görüşlerini ele alan çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Son yıllarda yapılan Arıcı ve Bartan (2020) çalışmaları

rında ebeveyn tutumlarının çocukların değer kazanımı üzerinde önemli bir yere sahip olduğunu ve demokratik ebeveyn tutumlarının çocukların değer kazanımını olumlu yönde etkilediğini belirtmektedir. Demokratik tutumu benimseyen aileler çocuğun arzularına karşı ilgili ve düşünceli davranırlar (Sclafani, 2004). Demokratik tutum ile yetişen çocuklar; girişken, problem çözebilen, çözüm üretebilen, fikirlerini özgürce ifade edebilen, yaratıcı bireyler olur (Pekşen Akça, 2012). Yurtdışında yapılan çalışmalarda demokratik tutumun çocuklarda sorumluluk duygusu, özyeterlik algısı, özsaygı ve sosyal uyumla ilişkili olduğu bulunmuştur (Buri vd.,1988; Steinberg vd.,1991; Spera, 2005).

Çalışmada anne tutumlarının çocukların sosyal değer kazanımını yordamadığı, fakat babaların çocuklarına yönelik tutumları ve özellikle aşırı hoşgörölü tutumlarının, çocukların sosyal değer kazanımını yordadığı bulunmuştur. Babaların çocuklarına aşırı hoşgörölü tutumlarının çocuklar tarafından olumlu anlamda model alındığı ve sosyal davranışlarını etkilediği söylenebilir. Sümer vd.,(2010), çalışmalarında anne-baba tutumlarında otoriter, aşırı koruyucu ve hoşgörölü davranışların çocuklar üzerinde olumsuz; demokratik ve kabul edici davranışların ise olumlu etkilerinin olduğunu bulmuşlardır. Bu araştırmanın aşırı hoşgörölü baba tutumunun çocukların sosyal değer kazanımını yordadığına ilişkin bulguyu desteklemediği görölmektedir. Aşırı hoşgörölü tutum, olumsuz tutum olarak ele alındığından elde edilen bulgunun alan yazından farklı olduğu söylenebilir. Ailede çocuğa seçenekler sunulması, kurallar konulması ve bu kuralların açıklamasının yapılması, koşulsuz ve karşılıksız sevgi verilmesi görölyüyorsa aile ortamı demokratik ve sağlıklı olarak kabul edilir (Gürsoy, 2006). Yaşar Ekinci vd.,(2017) çalışmalarında çocukların genel değer düzeyleri, sorumluluk, saygı, iş birliği, dürüstlük, dostluk ve paylaşıma dayalı değer düzeylerinin; demokratik ve koruyucu ebeveyn tutumları ile pozitif yönlü, otoriter ve izin verici tutumlarıyla negatif yönlü bir ilişkisi olduğunu tespit etmişlerdir. Buna göre okul öncesi çağı çocuklarının sosyal değer kazanımının gelişmesi için uygun olan yaklaşımın demokratik ve güven verici tutum olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, okul öncesi çocuklarının sosyal değer kazanımının anne-baba tutumlarından etkilendiği görölmüştür. Sosyal değer kazanımı, çocukların sağlıklı bir toplumsal gelişimi için etkili olup anne-babalar çocukların sosyal değer kazanımında en önemli faktörü oluşturmaktadır. Anne ve babalar çocukların değer kazanımı konusunda neler yapılabileceğine ilişkin aile eğitim programlarına katılabilir. Çocuklarına, sosyal değerleri kazanımını sağlamak için akran gruplarıyla veya aile ve akrabalarıyla farklı ortamlarda birlikte vakit geçirme-

lerine fırsat sunabilirler. Anne-babadan sonra çocuklara rol-model olacak kişi öğretmendir. Sosyal değer öğretimi konusunda öğretmenler doğru davranışlara yönelik model olmalıdır. Sosyal değer kazanımında ev ve okul arasında tutarlılığın sağlanabilmesi için ailelere yönelik çocuk yetiştirme tutumları, olumlu rol model olma, olumlu davranış kazandırma vb. konularında aile eğitimi etkinlikleri düzenlenebilir. Babaların da aile katılımı etkinliklerine katılımını sağlayıcı tedbirler alınabilir. Farklı sosyokültürel ailelerden çocukların sosyal değer kazanımı ve etkileyen faktörler karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Sosyal değer kazanımına yönelik aile-çocuk eğitim programları uygulanarak etkisinin incelendiği deneysel çalışmalar yapılabilir.

Extended Abstract

## **Examining the Relationship Between Parental Attitudes and Preschool Children's Social Value Acquisition**

### **Introduction**

Values are phenomena that indicate what is important in an individual's life, and each individual has numerous values with different levels of importance, such as success, helpfulness, trust, etc. The Turkish Language Institution explained the concept of "value" as "the totality of the material and spiritual values that include the social, cultural, economic and scientific values of a nation". Güngör (1993), defined the concept of value as "belief and attitude about something being desirable or undesirable". Rokeach (1973) defined the concept of value as "an ingrained belief about the desirability of an individual or socially particular behavior or purpose of existence over those to the contrary". Along with these definitions, value is among the research topics of many disciplines as it is an abstract concept and concerns human life.

The core values are love, responsibility, respect, kindness, tolerance, self-confidence, cooperation, honesty and peace. Families need to respect their children's values without forcing or suppressing them so that they can develop their own value judgements. Families who choose the path of active listening ensure the development of a sense of trust in the social context and between parents and children through healthy communication. When the effects of common parental behaviors on the child's social value acquisition are examined, behaviors such as a determined stance and reinforcing this stance appear to be among the important features of children's democratic attitudes. Children are expected to fulfill the duties and responsibilities given with an authoritarian attitude without questioning. A child who feels obliged to do everything he/she is told cannot explain his/her thoughts.

When the studies in the field are examined, it is seen that there are studies that indicate the relationship between parental attitudes and social value acquisition and the influence of different variables. These studies focus on variables such as children's academic achievement, self-efficacy, self-regulation, social skills, residential areas, psychological effects, behavioral problems, frequency of watching television and benefiting from pre-school education. No study has been found, which is based on the preschool period as an age group and investigates the relationship between social value acquisitions and parental attitudes

within the scope of ethical values. As in most developmental areas, it is important to determine whether there is an effect of parental attitudes on children's value acquisition, and if this effect exists, it is important to determine the level of effect, from which aspects and depending on which variables it is affected. It is thought that determining the effect of parents' attitudes on value acquisition in preschool years, which covers a critical period of children, and the suggestions to be presented in the light of the findings will contribute to the field. On the aims of the study, answers were sought for the following sub-objectives:

- Is there a significant relationship between children's social value acquisition and parental attitudes?
- Do mothers' attitudes during the upbringing process affect children's social value acquisition?
- Do fathers' attitudes in the upbringing process affect children's social value acquisition?

## **Method**

### **Model of the Research**

The research was designed as a descriptive survey model, which is one of the quantitative research methods. The model in which the relationship between the value acquisition of preschool children and parental attitudes was investigated is the relational screening model. People's social behaviors were measured objectively through testing, observation and experimentation, and were explained through descriptive scanning with numerical data. In the relational screening model, on the other hand, statistical tests were used to measure the level of relationship in order to determine the relationship between the variables and to predict the possible results.

### **Study Group**

107 boys and 103 girls attending public and private pre-school education institutions in Karabuk and 210 mothers who filled in the scale forms for these children were included in the study group of the research. 51% of the children in this group are boy and 49% are girl; 27.1% are 4 years old, 43.3% are 5 years old and 29.5% are 6 years old.

### **Data Collection Tools**

In this study, "Personal Information Form", "Parental Attitude Scale (PAS) A Form", "Assessment of Parenting Attitudes of Couples Scale (APACS) A Form", and "Preschool Social Values Acquisition Scale (PSVAS)" were used to collect data.

## **Data Collection and Analysis**

In the analyzes, it was found that all variables showed normal distribution. Accordingly, Pearson correlation coefficient was used to analyze the relationship between the two measurement sets, regression analysis was used to determine whether parental attitudes predicted children's social skills, and regression analysis was used to determine the effect of APACS and PAS on PSVAS.

## **Discussion, Conclusion and Recommendations**

In this study, it was aimed to examine the relationship between preschool children's social value acquisition and parental attitudes in terms of various variables. The results obtained in line with the sub-problems addressed in the study conducted with parents of preschool children were discussed in the light of the literature.

In the study, it was determined that there was a significant relationship between mothers' democratic child-rearing attitudes and children's acquisition of the value of cooperation, and as mothers' democratic attitudes increased, children's acquisition of cooperation value increased. It was also found that as the over-tolerant attitude of the fathers increased, the children's acquisition of responsibility value and social value in general increased, and as the democratic attitude of the fathers increased, the kindness value of the children increased. Accordingly, it can be said that creating a democratic and tolerant environment in the family, making decisions jointly in the family, and displaying cooperation and courtesy behaviors will positively affect children's social value acquisition. Rusell,(1982) found in their study that mothers have a more democratic attitude than fathers.

Children raised with a democratic attitude become sociable, creative individuals who can solve problems, produce solutions, and express their ideas freely. Studies conducted abroad have been found that democratic attitudes are associated with children's sense of responsibility, self-efficacy perception, self-esteem, and social cohesion.

In the study, it was found that maternal attitudes did not predict children's social value acquisition, but fathers' attitudes towards their children, and especially their over-tolerant attitudes, predicted children's social value acquisition. It can be said that the overly tolerant attitudes of fathers towards their children are modeled positively by the children and affect their social behaviors. Sümer et al.,(2010) found that authoritarian, overprotective and tolerant behaviors in parental attitudes had negative effects on children while democratic and accepting behaviors had positive effects. When parental attitudes



are disciplined and based on rigid ideas, children's irritable and aggressive behaviors emerge. Yaşar Ekinci et al.,(2017), found in their study that children's general value levels, responsibility, respect, cooperation, honesty, friendship and sharing-based value levels were positively correlated with democratic and protective parental attitudes, and a negatively correlated with authoritarian and permissive attitudes. Accordingly, it can be said that the democratic and reassuring attitude is an approach that ensures that the characteristics of the child's developmental periods are known and that their needs are met in order to improve the social value acquisition of preschool children.

As a result, it was observed that the social value acquisition of preschool children was affected by parental attitudes. Social value acquisition is effective for a healthy social development of children, and parents are the most important factor in children's social value acquisition. By learning the characteristics of children's developmental periods, parents can participate in family education programs to provide the education children need and to exhibit exemplary behaviors. They can enable children to come together with peer groups and spend more time in order to socialize. The person who will be a role model for children after the parents is the teacher. Teachers should be models for correct behavior in social value teaching. Family activities can be organized to ensure consistency between home and school in social value acquisition. Measures can be taken to enable fathers to participate in family activities. Social value acquisition of children from different sociocultural families and the factors affecting them can be examined comparatively. Experimental studies can be conducted to examine the effects of family-child education programs on social value acquisition.

---

**Etik Beyan / Ethical Statement:** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

**Finansman / Funding:** Yazarlar, bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadıklarını kabul ederler. / The authors acknowledge that they received no external funding in support of this research.

**Yazar (lar) / Author (s):** Neslihan YURT, Arzu ÖZYÜREK

**Çıkar Çatışması / Competing Interests:** Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan ederler. / The authors declare that they have no competing interests.

## **Kaynakça**

- Akto, A., & Akto, S. (2020). Erken çocukluk ve değerler eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(74), 330-336.
- Arıcı, D., & Bartan, M. (2020). *Çocuğu okul öncesi eğitime devam eden annelerin çocuklarına değer edindirme sürecine yönelik görüşleri. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(6), 279-290.
- Atabey, D., & Ömeroğlu, E. (2016b). Okul öncesi sosyal değerler kazanımı ölçeğinin geliştirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(35), 101-110.
- Atalay, D., & Özyürek, A. (2020) Ebeveyn tutumları ile ergenlerin arkadaşlık ilişkileri ve akran sapması arasındaki ilişki. *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergi*. 12 (46), 294-302.
- Aydoğdu, F., & Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 570-585.
- Balıkçı, G. N. (2016). Erken çocukluk döneminde değerler ve ahlak eğitiminin yeri ve önemi. A. Güvenç Saygın ve M. Saygın (Der.). *Eğitimde gelecek arayışları: diünden bugüne Türkiye’de beceri, ahlak ve değerler eğitimi uluslararası sempozyum içinde (s. 101-106)*, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi.
- Bee, H. (2009). *Çocuk gelişimi psikolojisi*. (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Berkowitz, M. W. (2011). What works in values education. *International Journal of Educational Research*, 50(3), 153-158.
- Berkowitz, M. W., & Bier, M. C. (2005). Character education parents as partners. *Educational Leadership*, 63(1), 64-69.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (1998). The bioecological model of human development. W. Damon ve R. M. Lerner (Eds.) . *Handbook of child psychology: sixth edition, volume one: theoretical models of human development*, Development: John Wiley & Sons, Inc.
- Buri, J. R., Louiselle, P. A., Misukanis, T. M., & Mueller, R. A. (1988). Effects of parental authoritarianism and authoritativeness on self-esteem. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 14(2), 275-280.
- Bulach, C.R., & Butler J.D. (2002). The occurrence of behaviors associated with sixteen character values. *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 41, 200-214.
- Darling, N. (1999). Parenting Style and Its Correlates. D. Eric (Ed) Champaign: ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education. *University of Illinois*, 427.

- Demiriz, S., & Öğretir, A.D. (2007). Alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Derman, M. T., & Başal, H. A. (2013). Okul öncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 115-144.
- Doğan, A. (2018). Değerler eğitimi açısından aile iletişiminin çocuk üzerindeki etkisi. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 23, 145-150.
- Feshbach, N. D. (1975). *The relationship of childrearing factors to children's aggression, empathy, and related positive and negative social behaviors* Wit, J.ve Hartup, W. W. (Eds.), *Determinants and origins of aggressive behavior*, The Hague. Netherlands: Mouton.
- Güngör, E. (1993). *Değerler Psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı Yayınları.
- Gürsoy, S. (2006). Anne-Baba Rehberliği İçin İpuçları. *Yeni Eğitim*, 16, 57-59.
- Kalaylı, A., Gültekin Akduman, G., & Özyürek, A. (2023). Investigation of factors affecting the child-rearing attitudes of mothers and fathers with CHAID analysis, *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (14), 53-75.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kirschenbaum, H. (2000). From values clarification to character education: A journal of humanistic counselling. *Education and Development*, 39(1), 4-20.
- Lee, K., Baillargeon, R. H., Vermunt, J. K., Wu, H., & Trmblay, R. H. (2007). Age differences in the prevalence of physical aggression among 5-11-year old canadian boys and girls. *Aggressive Behavior*, 33(1), 26-37.
- Maboçoğlu, M. (1998). Demokrasi Eğitimi Nasıl Olmalıdır? *VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi* (s. 57). Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Mahoney, G., & MacDonald, J. (2004). Responsive teaching: parent mediated developmental intervention. *Cleveland, OH: Case Western Reserve University*, 58(4), 359-372.
- Mayers, A. (2013). *Introduction to statistics and SPSS in psychology*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Memiş, A. ve Güney Gedik, E. (2010). Sınıf öğretmenlerinin değer yönelimleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(20), 123-145.
- Metin, M. (2014). *Kuramdan uygulamaya bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Muris, P. M., Meester, C., Merckelbach, H., & Hulsenbeck, P. (2000). Worry in children is related to perceived parental rearing and attachment. *Behaviour Research and Therapy*, 38(5), 487-497.

- Oktay, A. (2007). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon.
- Ömeroğlu, E., & Sapsağlam, Ö. (2016). *Okul öncesi dönemde karakter ve değer eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztabak, M. ve Özyürek, A. (2018). Okul öncesi çocuklarda öz düzenleme becerileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişki üzerine bir inceleme. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 385-395.
- Özyürek , A., & Gülay Ogelman, H. (2022). Anne-babaların çocuk yetiştirme tutumlarının belirlenmesinde karşılaşılan güçlükler ve güvenirlilik sorunu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1), 43-57.
- Özyürek , A., & Tezel Şahin, F. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 20.
- Özyürek , A., Aydın, A., Şirin , Ş., Turan , R., & İrken, F. (2020). Okul öncesi çocuğa sahip Türkiye’de ve yurtdışında yaşayan Türk ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının karşılaştırılması. *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, 12(45), 215-220.
- Özyürek, A. (2017). Okul öncesi çocuğa sahip anne-babalara yönelik «çocuk yetiştirmeye yönelik anne-baba görüşleri ölçeği» ve «anne-baba tutum ölçeği» geliştirme çalışması. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 26-39.
- Özyürek, A. (2018). Anne-baba çocuk yetiştirme tutumları ve üç farklı ölçek geliştirme çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(2), 663-671.
- Özyürek, A., & Tezel Şahin, F. (2008). 5-6 yaş çocuğu olan ailelerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 394-414.
- Özyürek, A., & Tezel Şahin, F. (2015). Anne-Çocuk İlişkisinin ve Baba Tutumlarının Çocukların Ahlaki ve Sosyal Kural Anlayışları Üzerine Etkisi, *Eğitim ve Bilim*, 40 (177), 161-174.
- Pekşen Akça, R. (2012). Ana-babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 29, 1-13.
- Pighin, G. (2005). *Çocuklara değer aktarımı (A.Y. Gök, Çev.)*. İzmir: İlyas.
- Pike, R. W. (1989). *Creative training techniques handbook*. Minneapolis: MN: Lakewood Books.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free Press.
- Russell, G. (1982). Shared caregiving families. An parenting Australian study. N. E. Lamb (Ed.), *Parenting and child development nontraditional families içinde (ss. 1173-1180)*, New York and London: Psychology Press Taylor & Francis Group.

- Sak, R., Şahin Sak, İ., Atli, S., & Şahin, B. (2015). Okul öncesi dönem: Anne-baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972-991.
- Schaffer, C. E., & Digeronimo, T. F. (2009). *Anne ve babalar İçin çocuk psikolojisi* (M. M. Açıkan, Çev.). İstanbul: Yakamoz Yayınları.
- Schwartz, S. (2012). An overview of the schwartz theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), 1-20.
- Sclafani, J. (2004). *The educated parent: Recent trends in raising children*. Westport CT: Praeger Publishers.
- Seven, S. (2007). Ailesel faktörlerin altı yaş çocuklarının davranış problemlerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 51, 478-490.
- Spera, C. (2005). A review of the relationship among parenting practices, parenting styles, and adolescent school achievement. *Educational Psychology Review*, 17(2), 130-140.
- Steinberg, L., Mounts, N. S., Lamborn, S. D., & Dornbush, S. M. (1991). Authoritative parenting and adolescent adjustment across varied ecological niches. *Journal Research on Adolescence*, 1, 21-34.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bir bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-59.
- TDK. (2022). *Türk Dil Kurumu*. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: 08.03.2022 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- Tezel Şahin , F., & Özyürek , A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Topaç, N., Bardak, M., Kirişçi, M. ve Mertoğlu, E. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının değer kavramlarını tanımlamalarının incelenmesi: Nitel bir çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(39), 447-487.
- Tuzcuoğlu, N. (2003). *Bir aile olmak: anne baba olmanın altın kuralları*. İstanbul: Morpa.
- Uyanık Balat, G. (2007). İlköğretime başlayan çocukların anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi eğitimden yararlanma düzeylerine göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 32(143), 90-98.
- Weilburger, L. (2009). *Çocuk ve disiplin*. İstanbul: Ekinoks.
- Yaka, Ş., Yalçın, D., & Denizli, E. (2014). Okul öncesi eğitimde verilecek öncelikli değerlere ilişkin veli görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28), 169-192.
- Yalar, T., & Yanpar Yelken, T. (2011). Değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve bir program modülü örneğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 79-98.

- Yaşar Ekinci, F., Arayıcı, P., & Dinleyici, S. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının değer düzeyleri ile ebeveynlerinin ebeveynlik tutumları arasındaki ilişkisinin incelenmesi. N. Sarp ve B. Gamiş (Ed.). *Çocuk gelişimi ve nörolojisi sempozyumu içinde* (ss. 221-253), İstanbul: Üsküdar Üniversitesi.
- Yavuzer, H. (1999). Yaygın anne-baba tutumları. Ü. Davaslıgil, A. Oktay, Z. Baltaş, Ü. Korkmazlar, Ö. Köknel , H. Yavuzer , . . . O. Güngörmüş içinde, *Ana-baba Okulu* (s. 115-119). İstanbul: Remzi.
- Yavuzer, H. (2019). *Ana-baba ve Çocuk*. (29.Baskı). İstanbul: Remzi.
- Yılmaz, H., & Büyükcebeci, A. (2019). Bazı pozitif psikoloji kavramları açısından helikopter ebeveyn tutumlarının sonuçları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(54), 707-744.